

ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΥ

(24 Απριλίου 1821)

- Τρία πουλάκια κάθουνταν ψηλά στη Χαλκουμάτα,
τό 'να τηράει τη Λιβαδειά και τ' άλλο το Ζιτούνι,
το τρίτο το καλύτερο μοιριολογάει και λέει:
«Πολλή μαυρίλα πλάκωσε, μαύρη σαν καλιακούδα.
5 Μήν' ο Καλύβας έρχεται, μήν' ο Λεβεντογιάννης;»
«Μούδ' ο Καλύβας έρχεται, μούδ' ο Λεβεντογιάννης,
Ομέρ Βρυόνης πλάκωσε με δεκοχτώ χιλιάδες.»
- Ο Διάκος σαν τ' αγροίκησε, πολύ τού κακοφάνη.
Ψιλή φωνήν εσήκωσε, τον πρώτο του φωνάζει.
10 «Τον ταϊφά μου σύναξε, μάσε τα παλικάρια,
δώσ' τους μπαρούτη περισσή και βόλια με τις χούφτες,
γλήγορα και να πιάσουμε κάτω στην Αλαμάννα,
που 'ναι ταμπούρια δυνατά κι όμορφα μετερίζια.»
- Παίρνουνε τ' αλαφρά σπαθιά και τα βαριά τουφέκια,
15 στην Αλαμάννα φτάνουνε και πιάνουν τα ταμπούρια.
«Καρδιά, παιδιά μου, φώναξε, παιδιά, μη φοβηθείτε,
σταθείτε αντρεία, σαν Έλληνες και σα Γραικοί σταθείτε.»
- Ψιλή βροχούλα νέπιασε κ' ένα κομμάτι αντάρρα,
τρία γιουρούσια νέκαμαν, τα τρία αράδα - αράδα.
20 Έμεινε ο Διάκος στη φωτιά με δεκοχτώ λεβέντες.
Τρεις ώρες επολέμαε με δεκοχτώ χιλιάδες.
Βουλώσαν τα κουμπούρια του κι ανάψαν τα τουφέκια,
κι ο Διάκος εξεσπάθωσε και στη φωτιά χουμάει,
ξήντα ταμπούρια χάλασε κ' εφτά μπουλουκμπασίδες.
25 Και το σπαθί του κόπηκε ανάμεσα απ' τη χούφτα
και ζωντανό τον έπιασαν και στον πασά τον πάνουν,
χίλιοι τον πάν' από μπροστά και χίλιοι από κατόπι.
Κι ο Όμέρ Βρυόνης μυστικά στο δρόμο τον ερώτα.
«Γίνεσαι Τούρκος, Διάκο μου, την πίστη σου ν' αλλάξεις,
30 να προσκυνήσεις στο τζαμί, την εκκλησιά ν' αφήσεις;»
Κ' εκείνος τ' αποκρίθηκε και στρίφτει το μουστάκι.
«Πάτε και σεις κ' η πίστη σας, μουρτάτες, να χαθείτε!
Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θε ν' αποθάνω.
Α θέλετε χίλια φλωριά και χίλιους μαχμουτιέδες,
35 μόνον εφτά μερών ζωή θέλω να μου χαρίστε,
όσο να φτάσει ο Οδυσσεύς και ο Θανάσης Βάγιας».
Σαν τ' άκουσε ο Χαλίλ μπέης, αφρίζει και φωνάζει.
«Χίλια πουγγιά σας δίνω γω κι ακόμα πεντακόσια,

40 το Διάκο να χαλάσετε, το φοβερό τον κλέφτη,
γιατί θα σβήσει την Τουρκιά κι όλο μας το ντοβλέτι.»

 Το Διάκο τότε παίρνουνε και στο σουβλί τον βάζουν,
ολόρτο τον εστήσανε κι αυτός χαμογελούσε,
την πίστη τους τούς ύβριζε, τους έλεγε μουρτάτες.
«Σκυλιά κι α με σουβλίσετε, ένας Γραικός εχάθη.
45 Ας είν' ο Οδυσσεύς καλά κι ο καπετάν Νικήτας,
που θα σας σβήσουν την Τουρκιά κι όλο σας το ντοβλέτι».

 Στ. 1. *Χαλκωμάτα*. Χωριό στο δρόμο της Άμφισας, που κατείχε στις 23 Απριλίου το σώμα του Πανουργιά. Εναντίον του επιτέθηκαν οι Τούρκοι και αφού έδιωξαν από εκείνη τη θέση τούς Έλληνες, στράφηκαν ενάντια στο Διάκο και ενίσχυσαν το στράτευμα που τον πολεμούσε. Στ. 2. *Ζητούνι* = Η Λαμία. Στ. 5. Ο *Δημήτρης Καλόβας* ήταν οπλαρχηγός του Διάκου, και ο *Λεβεντογιάννης* είναι βέβαια ο *Μπακογιάννης*, ένας άλλος οπλαρχηγός του. Και οι δύο διατάχθηκαν από τον Διάκο να πιάσουν τη γέφυρα της Αλαμάνας, όπου έπεσαν ηρωικά. Στ. 10. *τον ταϊφά του* = τους άντρες που διοικεί, το στρατιωτικό σώμα του (λ. αραβική). Στ. 22. *Ανάψαν τα τουφέκια τους* = πυρακτώθηκαν. Στ. 34. *Μαχμουτιές* = χρυσό νόμισμα που ονομάστηκε έτσι από τον σουλτάνο Μαχμούτ τον Α' (1730-1754). Στ. 36. Από το Θανάση Βάγια, αν και αυτός ήταν στενός φίλος του Οδυσσέα Ανδρίτσου, ο Διάκος δεν μπορούσε να περιμένει βοήθεια, γιατί ο διαβόητος Θανάσης Βάγιας ήταν έμπιστος του Αλή πασά και έμεινε στα Γιάννενα μέχρι που σκοτώθηκε ο Αλής και τότε αιχμαλωτίστηκε από τον Χουρσίτ. Αλλά καταλαβαίνουμε από την έλλειψη του μέτρου και τον αρχαϊκό τρόπο που αναφέρει το όνομα του Δυσσέα Ανδρίτσου, ότι ο στίχος είναι φθαρμένος και δεν υπάρχει δεύτερη παραλλαγή να τον συγκρίνουμε. Στ. 37. *Χαλίλ μπέης*. Ντόπιος από τη Λαμία που φοβήθηκε μήπως σώσει το Διάκο ο Ομερ Βρυώνης, και έπεσε στα πόδια του Κιοσέ Μεχμέτ πασά, ικετεύοντας να θανατωθεί με θάνατο σκληρό για παραδειγματισμό ο επίφοβος άπιστος καπετάνιος. Στ. 40. ντοβλέτι = το κράτος, η κυβέρνηση (λ. αραβική). Στ. 43 *μουρτάτης* = άπιστος Στ. 45 Καπετάν Νικήτας. Είναι ο Νικηταράς, που δυο μήνες μετά την καταστροφή της Αλαμάνας ήλθε στην Ανατολική Ελλάδα επικεφαλής ενός σώματος Πελοποννησίων. Από αυτό φαίνεται ότι ο στίχος αυτός δημιουργήθηκε μερικούς μήνες μετά το θάνατο του Διάκου.